

ვ-ის დაკმაყოფილების შედეგად მიღებული განცდა ყოველთვის აშბი-
ვალენტური ხასიათისაა.

ვოლუნტარიზმი /ლათ. voluntas – ნებისყოფა/ – ფილოს-ში იდეალის-
ტური მიმართულება, რ-ის თანახმად ნებისყოფა ერთგვარ სულიერ საწ-
ყისს, დასაბამს წარმოადგენს, რ-იც საფუძვლად უდევს რ-რც ფიზ. ისე
ფს-კურ მოვლენებს /ა. შოპენჰაუერი/.

ფს-გიაში ვ. გულისხმობს, რომ ფს-კურ მოვლენათა მიმდინარეობა-
ში ძირითადია და წამყვანი ნებელობის პროცესი; ის არ დაიყვანება
წარმოდგენათა ასოციაციაზე იგი თავისებური ფს-კური ფენომენია, რ-იც უდევს
საფუძვლად და განსაზღვრავს ფს-კის მიმდინარეობას /ვ. ვუნდტი/. ფს-გიური ვ.
თავისი არსებით ფილოსოფიურ-იდეალისტური კონცეფციის გამოძახილია.

ზ

ზანდერის ილუზია – ოპტიკურ-გეომეტრიული ილუზიის ერთ-ერთი
სახე. დაადგინა ფ. ზანდერმა: ერთი და იმავე სიგრძის დიაგონალი დიდ-
პარალელოგრამში უფრო დიდად გვეჩვენება, ვიდრე პატარა პარალე-
ლოგრამში. /ინ. ხახ. 8/.

ნახ. № 8

„ზე-მე“ /გერმ. Über-Ich/ – ფროიდის მიერ შემოტანილი ცნება
ფსიქოანალიზში. ფროიდის შეხედულებით, ად-ნის ფს-კის ფენობრივ აგე-
ბულებაში „ზე-მე“ - ს უკავია ცნობიერი „მე“ - ს ყველაზე ზედა ფენა;
იგი ეთიკურ-მორალური პრონციპების ერთობლიობაა, სუბ-ის ყველაზე
მაღალზნეობრივი მოთხოვნილებების ცნობიერებაა. „ზე-მე“ მიღებულია
პიროვნების უმაღლეს/ინსტანციად – სინდისად. იგი კარნახობს ცნობიერ
„მე“-ს ამ მაღალი ინსტანციიდან და განსაზღვრავს, თუ რომელი თავისი
სურვილი, განზრახვა თუ ქცევაა სუბ-სთვის მისაღები და რომელი – მიუ-
ღებელი. „ზე-მე“ ყოველთვის თვითკრიტიკულადაა განწყობილი, მეთვალ-
ყურეობს „მე“-ს მოქმედებას, რომ მან თავი დაიცვას „არაცნობიერი“
„იგი“ – ფენის იმპულსებისაგან, არ დაუშვას დაბალი, არაცნობიერი ში-
ნაარსების /ლტოლვებისა და სურვილების/ რეალიზება. ფროიდის მიხე-
დვით, „ზე-მე“-ს ჩასახვა და განვითარება ადრეულ ბავშვობის ასაკიდან
იწყება.

ზოგადი გონიერება იხ. გონიერება.

ზოგადი ფსიქოლოგია 1. ზ. ფ. შეისწავლის ფსიქიკის ზოგად კანონ-
ზომიერებას. 2. ადამიანის ზოგადი ფსიქოლოგია – ფს-გიის ფუძემდებე-
ლი დარგი. შეისწავლის: ზრდადამთავრებული, ნორმალური ადამიანის
სულიერი ცხოვრების ფუნქციებს და მათი მოქმედების ზოგად კანონზო-
მიერებებს /ინ. ფსიქოლოგია/.

ზოგადი წარმოდგენა – შეიცავს საგნის ისეთ ზოგად ნიშნებს, რ-იც ამ საგნის სხვა ცვალებად ნიშანთა შორის მუდმივადაა განცდაში მოცემულია. მაგ. წრეხაზის ზოგად წარმოდგენაში ყოველთვის დაცულია მისი თვალსაჩინო ნიშანი სიმრგვალე, ხოლო მისი სიდიდე და ფერი, რ-ებიც სხვადასხვა პირობებში შეიძლება განსხვავებული იყოს – ზ. წ-ში არ განიცდება. ზ. წ. ყოველთვის თვალსაჩინოდ მოცემული შინაარსის განცდაა, იმ დროს, როცა ცნება წარმოადგენს მხოლოდ აზრს საგნისათვის დამახასიათებელ ნიშანთა შორის არსებული მიმართების შესახებ. ამიტომ თავისი შინაარსით ცნება ყოველთვის აბსტრ-ია; ზ. წ-ის შინაარსი კი თვალსაჩინოა და მოკლებულია იმ გარკვეულობას, რ-იც ცნებას ახასიათებს, რ-აც აზრს საგნის ნიშნების შესახებ. ზ. წ-ის გაიგივება ცნებასთან, როგორც ეს მიღებული იყო ასოციაციურ ფ-გიაში, ფაქტობრივად უკანონოა. აზროვნების განვითარების დაბალ საფეხურზე, – სკოლის წინარე ასაკში, აგრეთვე პრიმიტიულ ხალხთა თვალსაჩინო-ხატოვან აზროვნებაში, – ზ. წ- „ცნების ფუნქციური ეკვივალენტს“ წარმოადგენს, აქ იგი ცნების მაგივრობას სწევს.

„ცნების ფუნქციური ეკვივალენტი“, აზროვნების განვითარებაში, წინ უსწრებს ცნებით აზროვნებას /დ. უზნაძე/.

ზოოფსიქოლოგია /ბერძ. Ζῷον – ცხოველი/ – იხ. ცხოველთა ფსიქოლოგია.

10

თავისუფალი ასოციაციის მეთოდი – იხ. ასოციაციური ექსპერიმენტი.

თავში – ქცევის ერთ-ერთი ფორმა, სიამოვნების გრძნობასთანაა ყოველთვის დაკავშირებული. ცხოველთა სამყაროში თ. განვითარების უფრო მაღალ საფეხურზე წარმოიშობა თ. არის „თავისებური, დამოუკიდებელი ქცევის ფორმა, რ-იც აღ-ნის ბ-ვობის ხანას უდევს საფუძვლად“ /დ. უზნაძე/. თავაშობს ზრდადამთავრებული აღ-ნიც, მაგრამ დამახ. ბ-ვობის ასაკისათვის; იგი ამ ასაკში ქცევის გაბატონებული ფორმაა; ბ-ვობის ხანა თ-ის ხანადაა ცნობილი. ამიტომ თ-ის პრობლემა, პირველ რიგში, ბ-ვის თ-ს გულისხმობს.

თ-ის სიუყუეტი გარესინამდვილის შინაარსებია, ბ-ვის ცნობიერებაში ფანტასტიკურად გარდაქმნილი და სახეშეცვლილი; მაგ. ჯოხი – ცხენია, ხის ნატეხი ან ქვის კენჭი – დედოფალა, ხის ჩხირები – მეომრები და ა. შ. თ-ში „ყველაფერი ყველაფრად შეიძლება გარდაიქმნას“ /დ. უზნაძე/. არ შეიძლება ითქვას, რომ ეს გარდაქმნილი სახეები ბ-ვს სინამდვილედ მიანიშნდეს, არა, მან კარგად იცის, რომ ჯოხი – ჯოხია და არა ცხენი; სინამდვილის ფანტასტიკური სახეები მხოლოდ თ-შია ასეთი ილუზორული. ბ-ვის თ. ძირითადად – ილუზიის თ-ა.